

Expoziție de grafică Peter Kočak (Slovacia)

- Muzeul de Artă

decembrie

organizator Adriana Pantazi. Colaborare cu Institutul Slovac din București

Expoziția de artă veche românească: Icoane pe lemn din Colecția Costescu-Varga și Complexul Muzeal Arad

- Sala Clio

decembrie

organizator Eleonora Costescu

CONSERVARE - RESTAURARE

CONSERVAREA ȘI RESTAURAREA UNUI PASTEL DIN COLECȚIA MUZEULUI DE ARTĂ ARAD

Maria Odry, Călina Comarnescu

1. Caracteristicile lucrării

Obiectul conservării și restaurării este un pastel pe carton aflat în colecția Muzeului de Artă din Arad.¹

Pastelul² este un gen de pictură-desen aparte, realizat cu creta presată colorată având un liant foarte slab. Se realizează pe hârtie carton cu o textură aparte, aspră, iar colorantul propriu-zis, reprezentând pigmenți aproape puri (oxizi sau de pământ) este reținut de textura cartonului.

Pastelul - ca ramură a graficii - a luat naștere din desenul cu sangvină pură în combinație cu creion negru, procedeu care există din vechime și se practică și astăzi.

Fig. 1. Lucrarea înainte de restaurare (față)

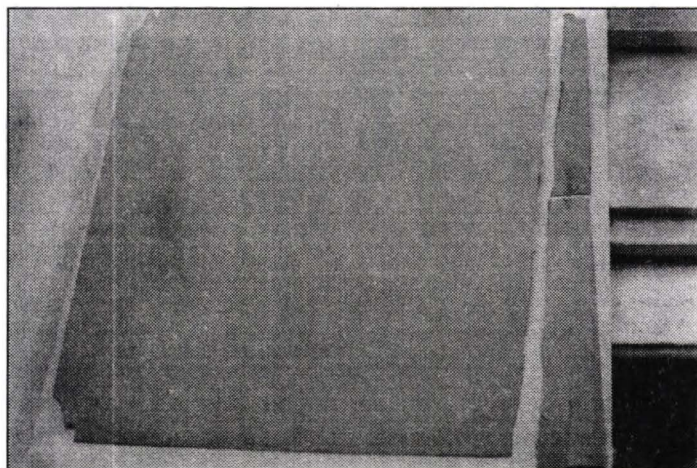

Fig. 2. Lucrarea înainte de restaurare (spate)

Giovanni Paolo Lomazzo cel care a trăit în secolul al XVI-lea descrie în tratatul său de pictură acest fel de desen "a pastello" (de la cuvântul italian pasta = aluat - în sens de melange) și menționează și lucrări în acest gen aparținându-i lui Leonardo da Vinci. Marele pictor întrebunțează creioane colorate făcând schițe pentru "Cina cea de taină", capete de studii etc. Aceste lucrări nu erau încă "pasteluri" în înțelesul actual al cuvântului ci doar desene cu adăugiri de sangvină și alte creioane colorate.

În secolul al XVIII-lea pastelul începe să devină o tehnică aparte, deosebit de răspândită în Franța.

În timp ce Anglia este patria acuarelei, Franța trebuie socotită patria pastelului fiindcă primele lucrări executate în acest mod original de pictură au fost executate de pictorul francez Daniel du Moustier, care a trăit pe la mijlocul secolului al XVIII-lea.

Printre pictorii francezi mai cunoscuți din veacul al XVIII-lea care au lucrat în pastel trebuie să menționăm pe Boucher, Nattier, Chardin. La aceștia se adaugă mai recentii Maurice Quentin de La Tour, Delacroix, Degas, Toulouse Lautrec, Picasso.

Culorile de pastel au o suprafață mată, catifelată și o culoare pură intensă care dau lucrărilor un farmec deosebit.

Intervenția restauratorului la un pastel este foarte dificilă, stratul pictural fiind foarte instabil.

Autorul lucrării. Datarea

Pastelul este semnat dreapta jos "Glatter".

Autorul este Iulius Glatter (München, 27 mart. 1886 - Budapesta, 2 iunie 1927)³, fiul pictorului Armin Glatter.

A studiat la Budapesta, Szolnok și München. În anul 1906 îl găsim activând printre artiștii din Colonia de pictură de la Baia Mare.

Începând cu anul 1908 expune la Palatul Artelor (Mücsarnok) de la Budapesta.

Foarte pictural, este cunoscut prin portrete ale înaltei societăți a vremii.

Pastelul din colecția arădeană reprezintă portretul unei tinere doamne, văzut de profil.

Culoarea roz gălbuie a feței rimează cu gulerul de blană care ocupă aproape un sfert din imagine.

Fig. 3, 4 Dublarea suportului cu hârtie japoneză

Ochii, negri, sunt foarte expresivi. Părul, și el negru, este strâns într-un coc.

Lucrarea nu este datată. După lejeritatea execuției, în sensul bun al cuvântului, putem plasa execuția după 1908, când deja pictorul era cunoscut și solicitat.

Starea de conservare a piesei înainte de restaurare

Pastelul prezenta suportul de carton fragilizat în trei bucăți. În partea stângă, lateral, au fost desprinse două fragmente verticale, iar în partea dreaptă colțurile lucrării (jos, sus) lipseau. (Fig.1,2)

Lucrarea prezenta o dungă neagră de murdărie de 15 cm lungime în partea inferioară a tabloului, 1 cm de la margine.

2. Restaurarea lucrării

Datorită stării precare de conservare a suportului (cartonul fragilizat) am hotărât dublarea lucrării cu hârtie japoneză, pentru a-i reda rezistența fizico-mecanică în timp, lipirea celor două fragmente desprinse și completarea colțurilor lipsă.

Pentru început am pregătit hârtia japoneză pentru dublare, tratând-o cu soluție C.M.C. carboxi-celuloză în concentrație de 3,5%.

A urmat desenarea hărții colțurilor lipsă, tot pe o hârtie japoneză mai groasă.

Am trecut la dublarea propriu-zisă a lucrării cu hârtie japoneză pregătită anterior. Am folosit în acest scop soluție C.M.C. în concentrație de 5%. (Fig. 3,4)

Imediat după această operație am lipit și fragmentele desprinse tot cu aceeași soluție.

Constatând că operațiunea a fost corect executată, lucrarea a fost pusă între coli de hârtie de filtru, la presat la presă cu placa de marmură deasupra.

După 72 de ore, timp în care filtrele au fost schimbate zilnic, s-a trecut la operațiunea de completare a colțurilor desenate și decupate anterior.

Și aici s-a folosit aceeași soluție C.M.C. cu o concentrație de 5%.

A urmat presarea colțurilor sub placa de marmură 24 de ore, după care lucrarea a fost pusă 24 de ore la presa finală.

Din punct de vedere al suportului, lucrarea fiind consolidată,

ea a fost predată la restaurare pictură, după ce în prealabil hârtia cu care a fost dublată a fost decupată, lăsându-se 3 cm distanță jur împrejur pentru a se putea pune în paspartou.

Înainte de a trece la reîntregirea plastică a imaginii a fost necesară umplerea fisurilor dintre părțile laterale lipite.

Umplutura a fost realizată dintr-o mixtură de hârtie japoneză scame, făcute cu bisturiul îmbibat în adeziv C.M.C. 5%. Golurile rămase după lipire s-au umplut cu această mixtură cu vârf de bisturiu, după care a urmat o aplatizare, o laminare cu ajutorul spatulei.

S-a uscat 24 de ore după care s-a trecut la reîntregirea imaginii plastice, la retuș.

Retușul s-a realizat, cu pastel import, pe zonele completate.

Pentru a distinge la o cercetare partea retușată ea a fost realizată în nuanțe mai deschise decât cele folosite de autor, de pe restul suportului.

Pentru o protejare finală a lucrării, cu toate că pastelul se închide la fixare, am hotărât pulverizarea unui verni de protecție, fără luci pentru a nu strica suprafața mată, catifelată a lucrării,

Cu aceasta lucrarea a fost pregătită pentru a fi expusă.

NOTE

1. Muzeul de Artă Arad, nr.inv. 96
2. Dicționar de arte, București, Ed. Meridiane 1998, vol.II, p.37.
3. Dr. Szabo-Kallai, *Magyar festők és grafikusok lexikona*, Nyiregyháza, 1997, vol.I, p.301.